

Lenartovčan

Mimoriadne vydanie pri príležitosti 80. výročia SNP

august/2024

Vážení občania!

Už 80 rokov je mesiac august úzko spätý s historickým odkazom Slovenského národného povstania. 80 zím uplynulo od času, keď na našom území vypukol ozbrojený odpor proti fašistickej porobe, proti neslobode, proti vojnovému ničeniu ľudských životov a materiálnych hodnôt. Naplnil sa život viacerých generácií a napriek tomu nezabúdame na hrdinstvá našich otcov a starých otcov, ktorí po rokoch útrap zatúžili po slobode, pokoji a zmysluplnom naplňaní ľudských životov.

Obec a jej občania si budú navždy pamätať tých, ktorí vzali do rúk zbrane a zapojili sa do boja proti nemeckým okupantom. Ich činnosť postupne prerástla do partizánskeho hnutia, ktoré svojou nevídanou odvahou a spolupatričnosťou zmarili plány nemeckému okupantovi podmaniť si celý svet.

Na stránkach týchto novín sa v myšlienkach vrátíme k tým, ktorí sa o to pričinili a ktorých spojivom bolo heslo LIPA. Boli to partizáni, ich pomocníci a bojovníci v SNP, muži, ktorí si v tom čase plnili svoju vojenskú povinnosť. Našimi hrdinami sú aj obyčajní ľudia, ktorí nikomu nič neurobili, na priedomí oddychovali a ich život prešla spadnutá bomba. A nesmieme zabudnúť ani na rodinných príslušníkov, ktorí ostali doma bez mužskej pomoci či ochrany. Sme vďační za spomienky na toto obdobie od 90-ročnej p. Márie Chomjakovej.

Všetkých partizánov si pod svoje velenie zobral mladý mlynár, ktorý opustil svoje gazdovstvo – Ján Demko. Práve on v Lenartove, v časti Moškova, v septembri 1944 začlenil svoj partizánsky oddiel LIPA do diverznej partizánskej brigády Gottwald.

Nesmieme zabudnúť ani na tých, ktorí nepochádzali z našej obce, ale s našimi chlapcami zdieľali partizánsky život v lesoch okolo Minčola. Boli to muži z Malcova, Kyjova, Snakova, Čirča, Kružlova, Obručného, Dubného, Livovskej Huty, Lukova, Becherova, Dolného Jatova, Bardejova a Prešova. Ich diverzné akcie, zásobovacie a pozorovacie úlohy či samostatné bojové operácie rezonovali v celom Čergovskom pohorí. Nedisponovali potrebným množstvom zbraní, nemali vojenskú prípravu ani skúsenosti. A predsa – pozorovaním nepriateľa s presunom bojovej techniky, zásobovaním potravinami a zdravotníckej pomoci boli pomocou vedúcou k oslobodeniu. Ich obrovský podiel a nezastupiteľné miesto vo vojne bol ako sprievod národných bojovníkov predstavený 22. januára 1945 veleniu Červenej armády v Bardejove. Za zásluhy boli ocenení prizvaním do Československej armády.

Slovenské národné povstanie dokázalo zmobilizovať desaťtisíce ľudí. Títo, často obyčajní ľudia bez vzdelania, boli presvedčení o správnosti svojho konania. Vedení túžbou po slobode a spravodlivosti čelili početnej a skúsenej nemeckej armáde. Preto je SNP v slovenskej histórii výnimočným počínom. Aj naši spoluobčania – členovia partizánskej skupiny LIPA sa dokázali zjednotiť v zápase za slobodu, demokraciu a našu národnú svojbytnosť. Preto je našou povinnosťou a čťou pripomenúť si pamiatku tých, ktorí sa i napriek nepriaznivým podmienkam dokázali vzoprieť zlu, totalite, bojovať za svoje ideály, podstúpiť utrpeniu a aj zomrieť. Aj toto mimoriadne vydanie obecných novín Lenartovčan je dôkazom toho, že nezabúdame!

My, občania Lenartova, si na večnú pamäť zachováme vďaku a úctu voči všetkým hrdinom Slovenského národného povstania!

„80“ rokov

80 rokov prešlo od chvíle,
keď povstalecké velenie v Banskej Bystrici
o vstupe nemeckých vojsk avízo dostalo.

Ozbrojené povstanie
slovenského domáceho odboja začalo
a na dobrovoľníkov dlho nečakalo.

Nemecké vojská
povstaleckú armádu porazili,
ale partizánske jednotky
v boji proti nacistom pokračovali.

Aj našim vojakom na slobode záležalo
a okolo Jána Demka sa všetko zgrupovalo.
Na vyhliadnutom mieste bunker vykopali
a do zimy ho aj dobre zamaskovali.

Bolo to na vrchu Diamantová
a heslo: „LIPA“ znelo v lesoch dookola.

V októbri na „Sečuvke pod Krivú“
si nové stanovište partizáni vybudovali
a partizánsky oddiel „Lipa Demkova“ nazvali.

Veliteľ, komisár i náčelník štábu,
vzorne odboj riadili
a mladí i starší im vo všetkom pomáhali.

Spojky v dedine boli na pomoci,
v strehu fungovali vo dne a i v noci.
Nepriateľa hnali hore dedinou,
len aby ochránili každý dom so svojou rodinou.

Nespali, nejedli, ženy, deti doma zanechali
a s nasadením vlastného života,
oddane bojovali.

Jednoduchí ľudia, veľkými hrdinami sa stali
a v našich myšliach si miesto navždy uchovali.

Ďakujeme Vám dnes za našu slobodu
a nechceme nikdy zažiť vtedajšiu dobu!

Miesto v našej obci čestné máte,
veríme, že sa naňho zhora pozeráte.
Deti svoje k VAŠEJ úcte vedieme
a minútu ticha VÁM všetkým venujeme.

Mgr. Mária Frandoferová

NAŠI HRDINOVIA

■ Padli za našu slobodu

Štefan B E Ň A

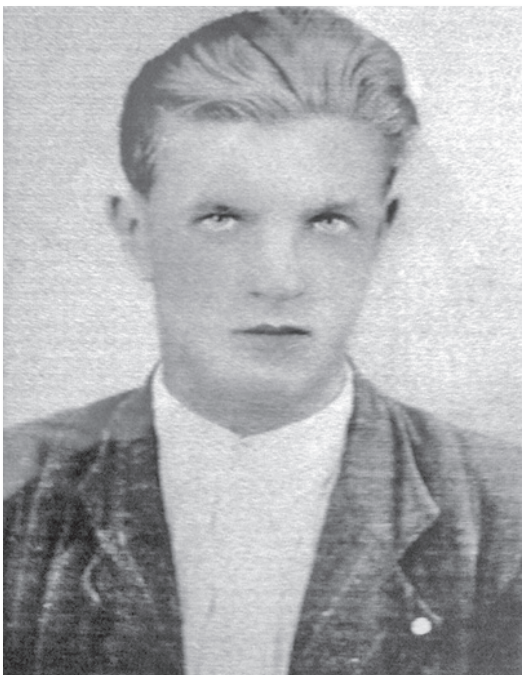
* 26.12.1905, padol vo vojne 02.02.1945

Ján D E M K O

* 21.07.1920, padol 20.03.1943 v Bielorusku

Juraj J A D L O Š

* 06.01.1922, padol 20.04.1945 pri Vrútkach

Michal K A R O L

* 13.09.1910, padol 18.10.1944 pri obci Švábi

Štefan MACEJ

* 15.05.1894,
padol v 2. svetovej vojne 20.01.1945

**Helena ŠANDALOVÁ
rod. DUDROVÁ**

* 31.01.1907, padla v 2. svetovej vojne 20.01.1945

Štefan UHRINEK

* 13.01.1921, padol v 2. svetovej vojne 20.11.1943

Ján KOLBASA

* 26.09.1919, padol v 2. svetovej vojne 22.07.1941

Michal ŠANDALA

* 03.12.1918, padol v 2. svetovej vojne 19.01.1943

■ Účastníci odboja proti fašizmu a nacizmu v 2. svetovej vojne
a priami účastníci v SNP

Juraj BARBUĽÁK

* 26.10.1923, bojoval v SNP, vojak v ČA,
ranený pri Opave, † 26.06.2010

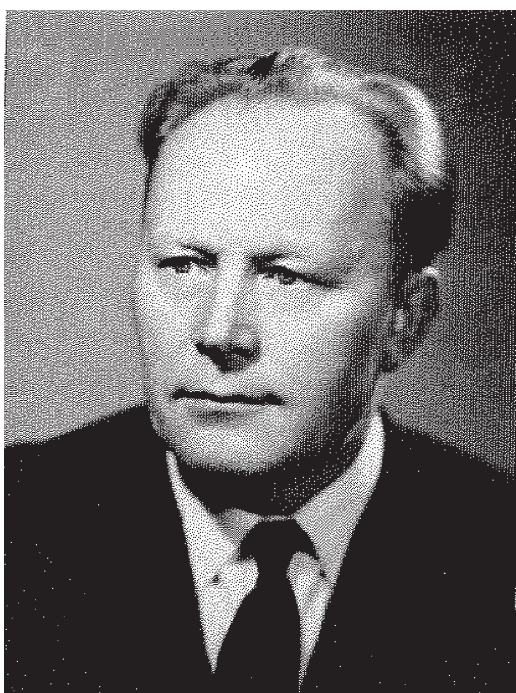
Jozef BEŇA

* 20.09.1923, partizán v oddiele Lipa,
† 30.06.2004

Štefan BLAŠČÁK

* 26.04.1923, vojak v 1. čs. armádnom zbore
v ZSSR, † 31.12.2003

Michal BLANDA

* 03.10.1921, partizán v oddiele Lipa,
† 15.01.2012

Ján BORTNÍK

* 12.10.1922, bojoval v SNP, zajatec, prežil koncentračný tábor v Buchenwalde, evidovaný pod číslom 187970, † 23.05.1974

Jozef CEHELNÍK

* 02.05.1923, partizán v oddiele Lipa, † 28.02.1994

Ján DEMKO

* 29.06.1905, veliteľ – partizán v oddiele Lipa, † 23.03.1984

Michal DRUTAROVSKÝ

* 22.05.1915, vojak v 1. čs. armádnom zbore v ZSSR, † 03.08.1997

Ján DUBŇANSKÝ

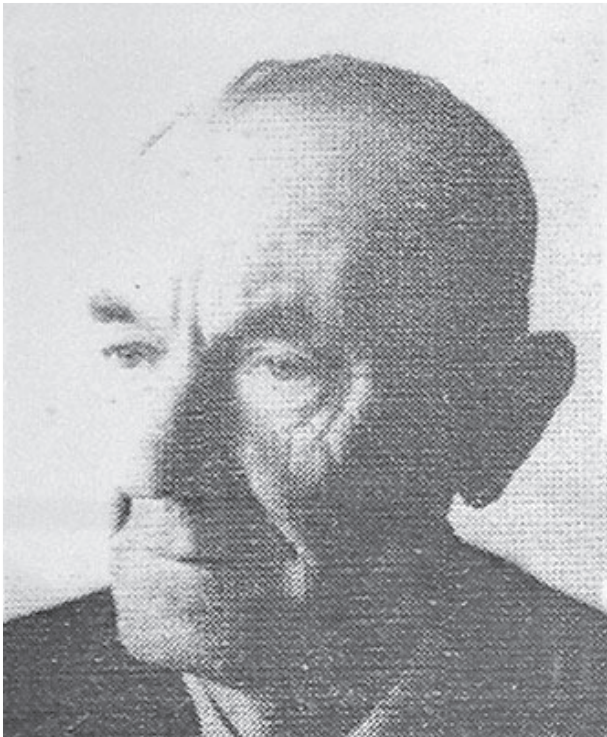
* 31.05.1922, v roku 1941 narukoval do posádky Michalovce, v roku 1942 bol ranený pri poľskej Dukle, následne prevezený do Novosibírskaja ZSSR, domov sa nevrátil. Po skončení vojny bol úradne vyhlásený za mŕtveho, † 31.12.1943

Andrej ĎURIK

* 15.05.1913, komisár – partizán v oddiele Lipa, † 20.06.2009

Jozef ĎURIK

* 05.09.1907, partizán v oddiele Lipa, † 08.09.1996

Ján FECKO

* 25.02.1919, † 07.12.2005

Andrej G M I T E R

* 09.06.1917, vojak v 1. čs. armádnom zbore
v ZSSR, † 31.12.1977

Andrej H R A B Č Á K

* 20.10.1903, † 20.05.1988

Ján C H O M J A K

* 11.04.1923, partizán v oddiele Lipa,
† 05.06.2006

Michal C H O M J A K

* 16.12.1923, partizán v oddiele Lipa,
† 11.07.1988

Michal K A Č M Á R

* 22.09.1926, náčelník štábu v oddiele Lipa,
† 27.05.2009

Ján K A L A T A

* 02.05.1915, bojoval v SNP v priestore
Vrútky, Strečno, † 18.08.2003

Štefan K A R O L

* 01.07.1921, partizán v oddiele Lipa, † 22.03.2013

Gejza K A V U L I Č

* 03.02.1925, partizán v oddiele Lipa, † 15.05.2002

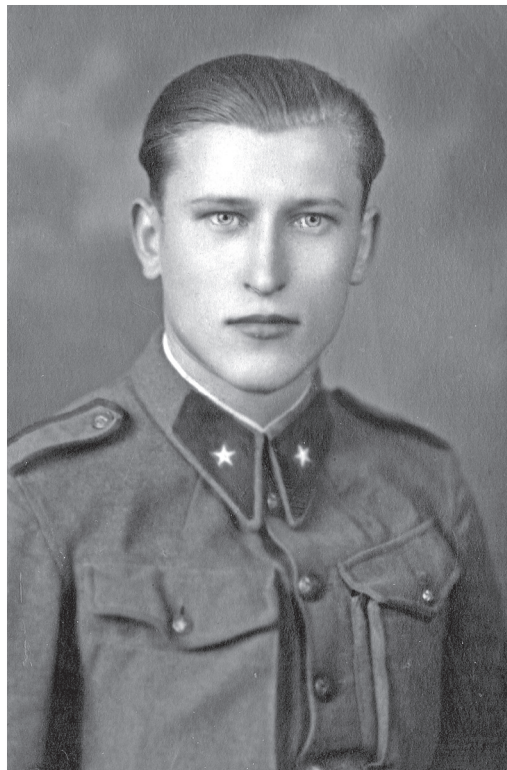

Michal K O L B A S A

* 21.12.1921, † 03.03.1993

Michal L A M A N E C

* 14.02.1920, v roku 1940 narukoval k delostreleckému pluku v Ružomberku. Bojoval na Kaukaze, po skončení vojny opäť povolaný do armády, † 10.06.1969

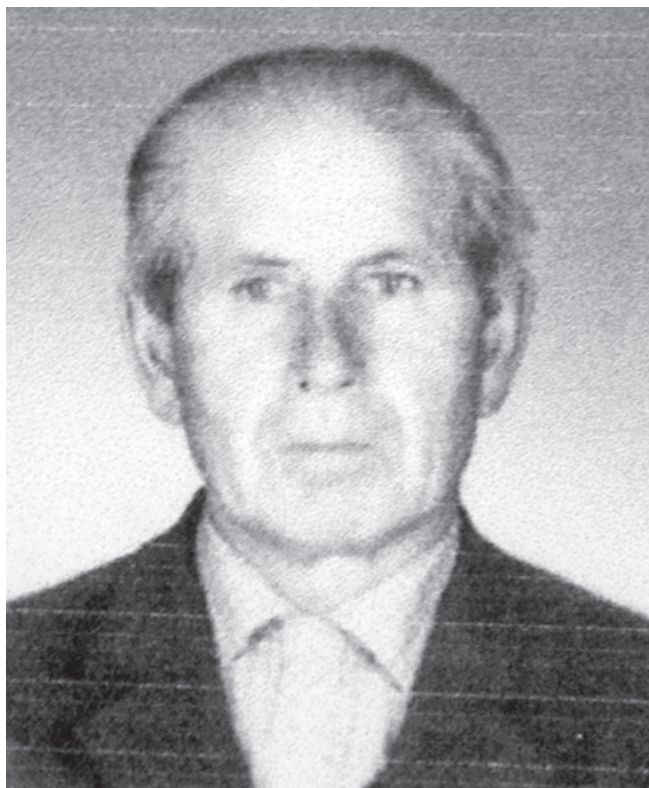
Ján M A C E J* 18.01.1921, poručík, partizán v oddiele Lipa,
† 10.01.2008**Ján M A C E J**

* 14.02.1923, † 16.07.1946

Eliáš SOVIČ

* 11.08.1916, čs. légia v Poprade, bojoval v SNP v priestore Vrútky, Strečno, † 22.02.2003

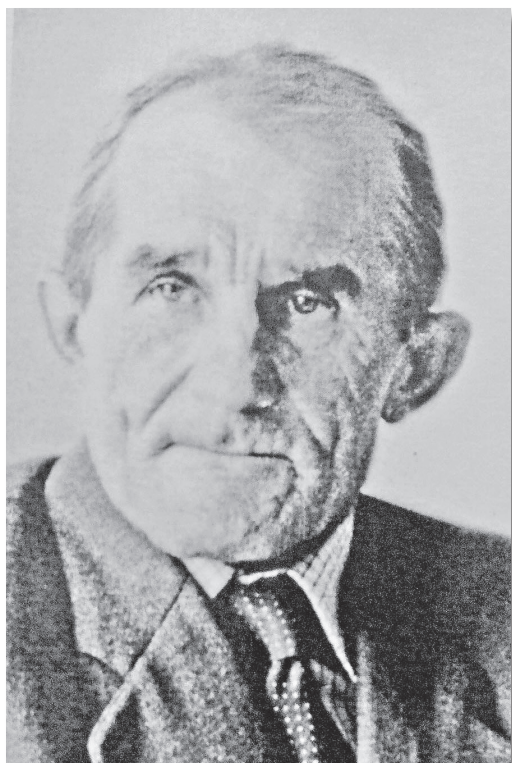
Štefan ŠESTÁK

* 25.12.1919, partizán v skupine generála Kovpaka, † 02.12.1993

Ján VRABEC

* 22.06.1910, partizán v oddiele Lipa, † 22.11.1984

Andrej BILČAK

* 26.11.1912, partizán v oddiele Lipa

Ján BLANDA - HUDAČEK

* 03.02.1925, partizán v oddiele Lipa, † 14.07.1997

Anton BOHAČ

* 02.10.1921, partizán v oddiele Lipa, † 08.11.1999

Mikuláš BORECKÝ

partizán, † 26.06.2010

Jozef BORTNÍK

* 24.06.1908, zajatec, prežil koncentračný tábor, † 19.01.1981

Michal B O R T N Í K

* 18.05.1909, partizán v oddiele Lipa

František D U D R A

* 09.10.1910, kapitán, bojoval v SNP v priestore Vrútky, Strečno, † 01.05.1988

Helena Ď U R I K O V Á

* 29.01.1916, † 11.04.2000

Juraj F A B I Á N

* 06.12.1928, partizán v oddiele Lipa

Ján H A J M A C H E R

bojoval v SNP v priestore Vrútky, Strečno

Michal H R A B Č A K

* 28.09.1923, † 21.03.2005

Peter K A Š I N

* 29.06.1910, partizán v oddiele Lipa, † 09.07.2003

Ján K A R A F A

* 02.04.1914, partizán v oddiele Lipa, † 1959

Ervin K O S E C

partizán v oddiele Lipa

Anna M A C E J O V Á

* 10.06.1923

František V R A B E C

v čase SNP pilot na letisku Tri duby

Pamätník účastníkom SNP

■ Spomienky našej občianky p. Márie CHOMJAKOVEJ, rodenej ĎURÍKOVEJ, dcéry Jozefa a Anny Ďuríkových

Pani Mária Chomjaková v čase SNP a oslobodenia našej obce mala 10 rokov. Tohto roku, presne 14. septembra, ak Pán dá, oslávi svoje 90-té narodeniny. Oslovili sme ju, aby sa s nami podelila o spomienky, ktoré nie sú pre ňu radostné, ale sú plné človečenstva.

Pani Mária si povzdychla a svoje rozprávanie začala slovami:

„Ťažko bolo, veľmi ťažko, veľa roboty a aj my deti sme museli pomáhať a robiť pri všetkom, kde to bolo potrebné. Keď prišla vojna, bolo ešte ťažšie, keď Nemci obsadili dedinu, museli sme sa my deti s rodičmi a starými rodičmi cez deň zdržovať v pivniciach a neskoro večer sme sa presúvali do príbytkov, aby sme tam mohli prenocovať.“

V čase formovania sa a pôsobenia partizánskej skupiny LIPA si p. Mária spomína, ako so staršou sestrou Helenkou prenášali muníciu z ich domu, do domu Andreja Hrabčáka a odtiaľ ju ďalší naši občania posúvali ďalej, do lesov na-

ším partizánom. P. Mária sedela na saniach na „torbe“ (taška z domáceho tkaného plátna) plnej munície a sestra Helenka ju ťahala do domu Andreja Hrabčáka. Keď p. Hrabčák uvidel deti, bol zhrozený z toho a povedal im, že keby ich boli prichytili Nemci, boli by vystrieľali celú dedinu. P. Mária si pamätá a spomína, ako jej otec cez Okrúhle pole na chrbte vo vreci nosil v noci partizánom chlieb, ktorý doma napiekli a aj ostatné potrebné veci. Spomína si aj nato, keď do ich domu prišiel poľský vojak, ktorý vedel, že Nemci už sľedia po otcovom bratovi, jej strýkovi Andrejovi, ktorý bol pri partizánoch ako komisár. Zbadal na stene fotku, na ktorej bol Andrej a pri-

Zľava: p. Zuzana Ďuríková, Mária Chomjaková, Helena Krušková

kázal im, aby tu fotku spálili, lebo, že, keď prídu Nemci a uvidia túto fotku, budú ich vypočúvať a ktovie, čo by s nimi spravili, čo by s nimi bolo. P. Mária si v súvislosti so svojím strýkom Andrejom, spomína aj na časy, keď na fare žili Nemci a riešili jej strýka ako partizána. Rozhovor počul richtár a upozornil miestnych občanov. Hneď nato chlapi a ženy z dediny dali Andrejovi avízo, aby sa v dedine neukázal, lebo po ňou sliedia Nemci. On v nočnú hodinu zišiel do

dediny a ukryl sa na pôjde u Demka, kde prežil dlhší čas, pokiaľ Nemci neodišli z našej obce. Kolkto strachu a napätia prežili naši miestni občania. Báli sa jeden o druhého, matky o svojich synov, manželky o svojich manželov. A tí, nehľadiac na seba chránili dedinu a jej osadenstvo.

”

Ďakujeme p. Márii Chomjakovej za jej ochotu a na nezabudnuteľné činy našich hrdinov, ktoré nám vo svojich spomienkach priblížila.

“

Rodinné stretnutie: p. Mária Chomjaková v strede pri svojej mame

P. Mária Chomjaková v Pamätnej izbe, 2012

Spracovala: Mgr. Mária Frandferová

Foto: archív rodiny

■ VZNIK SLOVENSKEHO NÁRODNÉHO POVSTANIA

Pred 80 rokmi vzniklo Slovenské národné povstanie, čo je všeobecne známe. Dramatický bol aj jeho ďalší vývoj a neskoršie vysvetľovanie. O jeho vypuknutí sa popísalo veľa, ba jeho účastníci a neskorší (poniektorí), boli prenasledovaní, ba aj vylučovaní z radov KSČ a KSS.

Pri koncipovaní tohto článku o vzniku SNP som vychádzal z článku historika PhDr. Igora Baku, PhD., z nepredajného mesačníka Obrana č. 5/2022 a z môjho výskumu. Nakolko tento článok nie je bežne prístupný, uvádzam z neho podstatné údaje: „Prvou z udalostí, ktoré bezprostredne viedli k jeho vyhláseniu, bolo zatknutie hlavného veliteľa armády gen. II. tr. Jozefa Turanca. Stalo sa tak v ranných hodinách po jeho prilete na letisko Tri Duby, a to na príkaz pplk. gšt. Jána Goliana. Turanec sa do Banskej Bystrice vybral organizovať opatrenia proti partizánom, stále pritom netušiac, že v budove Veliteľstva pozemného vojska (VPV) sídli vojenská centrála pripravovaného Povstania. Medzitým sa už nemecké vojská, ktoré ráno cez Vlársky a Jablunkovský priesmyk prekročili slovenské hranice (s formálnym súhlasom prezidenta Jozefa Tisa), blížili k Žiline. Velenie nad posádkou tu preto prevzal jej povstalecký veliteľ mjr. del. Jozef Dobrovodský, ktorý začal organizovať obranu mesta a okolia. Proti Nemcom zároveň poslal prápory stot. Karola Repaškého (pochádzal z Richvaldu, okres Bardejov) a stot. Teodora Šlajcharta. Ich vojaci sa tak už vo večerných hodinách postavili okupantom, čím ich zbrzdili a umožnili zaujať obranu pri Strečne. Pri obci Stráňavy im v boji pomohli aj partizáni z francúzskeho oddielu 1. čs. partizánskej brigády M. R. Štefánika a jedna čata (štyri tanky LT-38 a jeden stíhač tankov Marder III) z kasárni pluku útočnej väzby v Turčianskom Sv. Martine. Golian na situáciu reagoval rozkazom o 15.15 hod., v ktorom nariadil najprísnejšiu bojovú pohotovosť a aktivizáciu obrany posádok. Krátko po 19.00 hod. vystúpil v rozhlase minister národnej obrany gen. I. tr. Ferdinand Čatloš, ktorý na nemeckú žiadosť prečítal prejav zostavený šéfom Úradu propagandy Tidom J. Gašparom. Odsúdil v ňom partizánov a nemeckú armádu privítal ako spojenca, ktorý prichádza nastoliť poriadok. Na tento vynútený krok pristúpil napriek svojim prevratovým plánom zaslaným do Moskvy. Zneistil tak mnohé osoby, spôsobil ich váhanie, na druhej strane organizátorov Povstania presvedčil o nevy-

hnutnosti jeho vyhlásenia. Prvým krokom bolo ovládnutie budovy VPV v Banskej Bystrici a zatknutie prorežimných plukovníkov Ondreja Zverina a Viliama Kanáka. Vzápätí mohol pplk. Golian do posádok a na veliteľstvo tzv. východoslovenskej armády odoslať povstalecké heslo „Začnite s vysťahovaním“, ktoré malo platiť od 20.00 hod., hoci vydané bolo neskôr. V noci do Banskej Bystrice dorazili tiež partizáni.

Povstalecké proklamácie

Prvoradým cieľom povstaleckých predstaviteľov bolo zburcovanie čo najširšej verejnosti. Z tohto dôvodu sa v chate na Donovaloch v noci z 29. na 30. augusta 1944 zrodili dve proklamácie pre vojsko a národ, ktorých autormi boli dôstojníci mjr. del. Milan Vesel, pplk. del. Mirko Vesel, pplk. tech. zbroj. Miloš Marko, Vavro Šrobár a Ludvik Nábelek. S prvou proklamáciou vojenského revolučného vedenia vystúpil doobeda o 11.00 hod. v Slovenskom slobodnom vysielaní v Banskej Bystrici pplk. del. Mirko Vesel. Povstanie v nej prezentoval predovšetkým ako záležitosť armády – súčasť československej brannej moci.

...Ráno 30. augusta 1944 sa v budove VPV v Banskej Bystrici uskutočnilo zhromaždenie povstaleckých dôstojníkov. Povstalecká armáda tu bola vyhlásená za súčasť československej armády. Vytvorilo sa Veliteľstvo Čs. armády na Slovensku, ktoré sa však muselo za pochodu vysporiadať s viacerými problémami. Alarmujúce bolo zlyhanie viacerých posádok zápoľnej armády (na západnom Slovensku odišla do povstania organizovane len trnavská posádka a letci z Piešťan), a že Nemci v nasledujúcich dňoch odzbrojili tzv. východoslovenskú armádu. Podpisali sa pod to nedokončené povstalecké prípravy, ale aj individuálne zlyhania. Veliteľom armády sa stal div. gen. Rudolf Viest, ktorý však do Banskej Bystrice dorazil až v noci na 7. októbra. Túto funkciu dovtedy vykonával samotný Golian (od 5. septembra brigádnym generálom). Dňa 1. septembra sa tiež skonštitoval najvyšší politický orgán Povstania – Slovenská národná rada.“

Dodávam, že MUDr. banskobystrický lekár Ludvík Nábielek bol švagrom Veselovcov a bol osobným priateľom Dr. Vavra Šrobára. Bližšie o tom je možné dozvedieť sa v knihe Jozefa Jablonického,

ktorú vydalo Múzeum SNP v Banskej Bystrici pod názvom Z Ilegality do Povstania (Kapitoly z občianskeho odboja), ktorá vyšla v druhom doplnenom vydaní roku 2009.

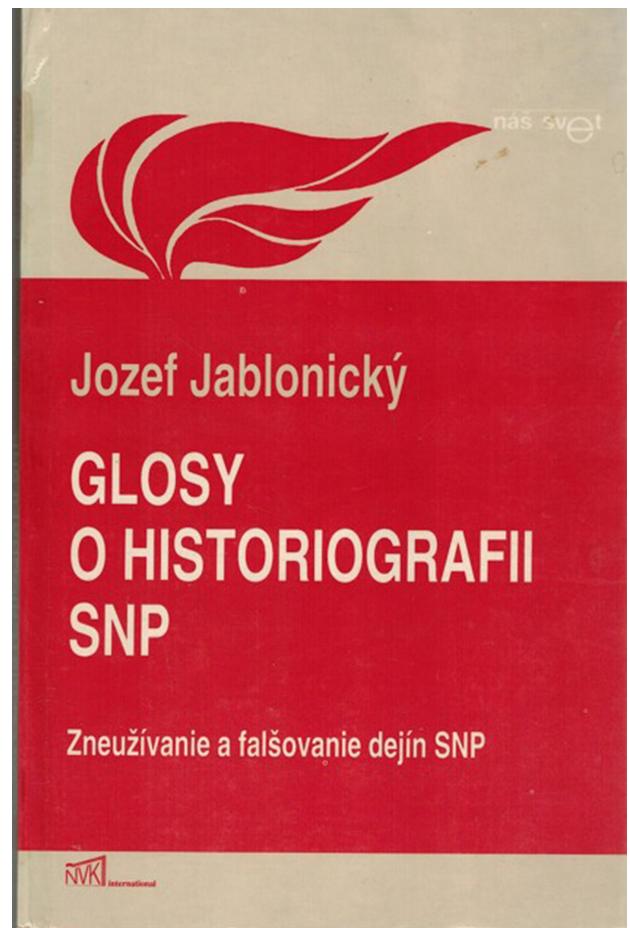
Mgr. Andrej Kaputa

■ SLOVENSKÉ NÁRODNÉ POVSTANIE k 80-tému výročiu vzniku (1944)

Pred 30-timi rokmi napísal, už zvečnený historik, Jozef JABLONICKÝ (1933-2012) k 50. výročiu vzniku Slovenského národného povstania v svojej knihe *Glosy o historiografii SNP Zneužívanie a falšovanie dejín SNP*. Bratislava: NVK International, spol. s.r.o., 1994, s.10-12 toto:

„V prvých povojnových rokoch sa mnoho publikovalo. Pripravovali sa a prebiehali procesy pred Národným súdom v Bratislave a pred ľudovými súdmi. V súvislosti s procesmi sa veľa popísalo aj o SNP, čo historikov nevyhnutne ovplyvňovalo. Objavovali sa knihy a články memoárového charakteru, napísané prevažne podľa svedectiev. Spomienky publikovali príslušníci všetkých zložiek, ktoré sa podieľali na SNP. Autori písali podľa svojho zaradenia v boji a podľa politickej príslušnosti. Verejnosti sa predkladala prvá bilancia. Hoci išlo o účelové publikácie, plne subjektívnych zážitkov a hodnotení, boli v nich aj cenné a pravdivé údaje, z ktorých čerpala a čerpá historiografia. O SNP písali čelní funkcionári KSS, DS, Strany slobody a sociálnej demokracie, dôstojníci, partizáni, politickí väzni a iní účastníci odboja a SNP. Bola to veľmi pestrá, ale neúplná mozaika.

Ak by sme publicistiku o SNP z rokov 1945-1947 posudzovali podľa stranického kľúča, tak v knižkách a článkoch prevažovala zložka, nachádzajúca sa pod vplyvom Demokratickej strany a odbojových skupín, ktoré stáli mimo komunistického prúdu. Avšak napríklad taká reprezentačná publikácia, ako bol zborník *Nad Tatrou sa blýska* (Praha-Bratislava 1946), stala sa tribúnou pre významných činiteľov a účastníkov SNP bez stranícko-politického kortesovania. Slovo mali demokrati i komunisti, vojaci i partizáni. Príspevky o SNP publikovali Vavro Šrobár i Karol Šmidke, Ján Ursíny i Heliodor Píka, Anton Rašla i Jozef Marko atď. Príležitostne sa objavovali aj polemické prvky rozdielných prístupov podfarbených príslušnosťou k ozbrojeným silám (vojaci, partizáni), stranickou príslušnosťou, ba dokonca konfesijnou. Vtedajšia sloboda tlače umožnila, aby sa publikovali články, vymykajúce sa z téz o tzv. vedúcej úlohe komunistickej strany. Publikovalo sa napríklad, že „národ do povstania viedli evanjelici“.

Nech mi členovia KSS prepáčia, že im v tomto ohľade beriem prvenstvo. Za 6 rokov komunistov nebolo vidieť ako takých, ale evanjelikov bolo vidieť všade. Tento konfesijný postoj zrejme vychádzal z obmedzených poznatkov autora o skutočných prípravách Povstania. Konfesijný podtón sa často prejavoval medzi odbojármi. Účasť slovenských evanjelikov v odboji a Povstaní bola taká závažná, že sa nemohla odsúvať na periférne miesto. Nemôžno však súhlasiť s tvrdením, že národ do povstania viedli evanjelici.“

Aj tu platí staré latinské: *Aurea via media. Zlatá stredná cesta.*

Mgr. Andrej Kaputa

■ Nemecké vojenské akcie začiatkom septembra 1944 v čase SNP proti partizánom a vojakom v regióne Bardejova a Tarnova

Tohtoročné 80. výročie SNP je pádnym dôvodom na pripomenutie si nacisticko-nemeckých vojenských akcií zo začiatku septembra 1944, v období SNP.

V Pamätnej knihe obce Tarnov (obecná kronika) je na strane 47 tento text: „Začiatkom septembra prišla do našej obce dosť veľká nemecká pancierová hliadka. Jej cieľom bolo odzbrojiť jeden prápor 2. trenčianskeho pešieho pluku, ktorý bol v našej obci vyše troch mesiacov ubytovaný. Keď Nemci prišli, prápor tu už nenašli, lebo pred pár dňami odišiel do blízkych hôr, kde sa pridala k partizánom. Sklamaní Nemci odišli. Nasledujúci deň prišla nová pancierová hliadka, ktorá prišla pátrať po pluku a po partizánoch. Keď odišla asi jeden a pol kilometra za našu obec, „Pod brezinou“ ich

napadli predné stráže druhého trenčianskeho pluku, ktorý bol rozložený po lesoch chotára Kríže, Bogliarka, Kružlov, Lukov a Livovská Huta. Boj trval asi hodinu.“ Je to citát z knihy Emil Kadnár Ľudovít Kukoreli. Bratislava: Nakladateľstvo Pravda 1980, strana 173. V najnovšej nádhernej monografii Andreja Medveca Tarnov. Dejiny obce. Obec Tarnov: ADIN s.r.o. 2022 na stranách 173-178 sú podrobne opísané tieto nacistické vojenské akcie proti partizánom a vojakom na začiatku SNP v regióne Bardejova a najmä obci Tarnov.

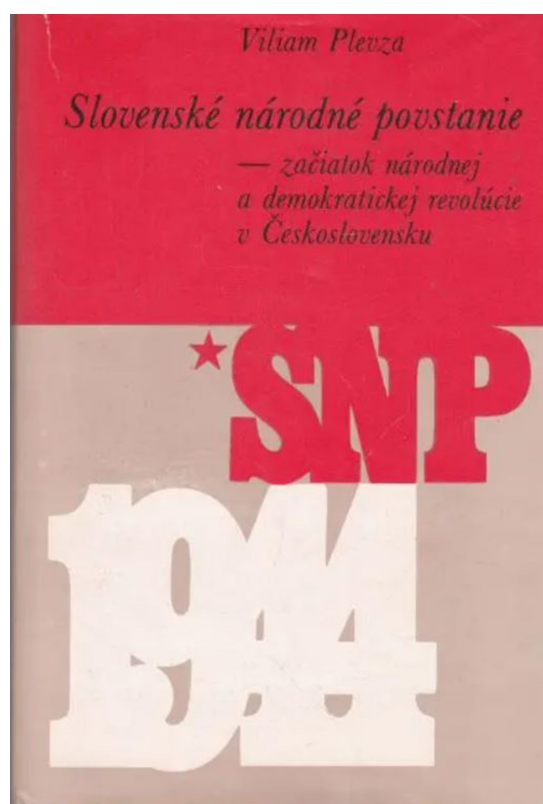
Mgr. Andrej Kaputa

■ SNP nebolo vojensky porazené

Akademik Viliam Plevza, ktorý sa po 17. novembri 1989 úplne odmlčal, lebo bol označený dvorným historikom SNP v knihe *Slovenské národné povstanie – začiatok národnej a demokratickej revolúcie v Československu* (vyšla v Bratislave vo vydavateľstve a nakladateľstve ROH).

Práca v rozsahu 200 strán v roku 1984 na strane 152 napísal: „Svojho času, napr. na vedeckej konferencii k 20. výročiu SNP, sa jablkom sváru stala otázka komplexného chápania významu SNP a v logickej nadväznosti na ňu vedecký pseudoprobém, či bolo povstanie porazené, alebo nie. Pomerne silná skupina vtedajších vojenských historikov dokazovala, že 27. októbra 1944 (pád Banskej Bystrice) došlo k porážke SNP. Absolutizovanie vojenskej stránky ozbrojeného boja – alebo ešte presnejšie – otázky existencie a od konca októbra 1944 zániku vojenských povstaleckých frontov – viedli úplne logicky k deformovaniu historickej pravdy o Povstaní ako revolúcii, ktorá pokračovala aj po jeho zatlačení do hôr a na oslobodzovacom území. Povstanie nebolo potlačené, pretože politicky zvíťazilo už pred obsadením Banskej Bystrice nacistickými vojskami. A napokon nebolo potlačené ani vojensky, lebo napriek všetkým peripetiám ozbrojený boj formou partizánskej vojny pokračoval aj v najťažších podmienkach – až do spojenia s oslobodzovacími vojskami Sovietskej armády.“

Mgr. Andrej Kaputa

» Aj teraz na Slovensku medzi politikmi, historikmi a odbojármi prevláda názor, že SNP vôbec nebolo vojensky porazené a že jeho vypuknutie 29. augusta 1944 nebol čierny deň – dies ater. «

■ Situačné hlásenie okresného náčelníka v Bardejove o všeobecnej politickej situačnej správe v Bardejove za druhú polovicu mesiaca decembra 1944

V edícii dokumentov Situačné hlásenia okresných náčelníkov (september 1944 – február 1945), ktoré vydali historici Marek SYRNÝ a Marian UHRIN ako editori publikácie dokumentov Múzea Slovenského národného povstania v Banskej Bystrici roku 2012 na stranách 125-126 sa uvádza:

„Okresný náčelník v Bardejove hlási: Oznamujem, že v období do 31. decembra 1944 neboli v tunajšom okrese žiadne zvláštne politické udalosti. Vo včasných ranných hodinách dňa 27. decembra 1944 obklúčilo nemecké vojsko obec Hažlín, pričom prevádzalo domové prehliadky, hľadajúc zbrane a partizánov, no bez výsledku. Pri týchto prehliadkach zapálili Nemci v obci Hažlín viacej domov a usmrtili 6 civilných osôb. Asi týždeň pred touto udalosťou sa pohyboval v obci jeden vojak v nemeckej rovnošate, ktorý sa vydával za vojenského zbeha, chodil po domoch a pýtal od ľudí jest', pričom navádzal občanov, aby vstúpili k partizánom, že on chce organizovať jednu partizánsku skupinu, ktorá by mala bojovať proti Nemcom. Stúpecov však podľa údajov starostu obce nijakých nezískal. Keď Nemci obec obklúčili tento údajný nemecký zbeh ukazoval nemeckým dôstojníkom, ktoré domy majú byť podpálené. Po tejto trestnej výprave začali ešte v ten deň plieniť obec Ukrajinci v nemeckých rovnošatách. Tomuto plieneniu bol urobený koniec až na prosbu vedúceho notára z Bardejovskej Novej Vsi u Ortskommandatúry v Bardejove. Bolo zapálených a vyhorených v Hažlíne 12 domov, usmrtených 6 mužov – civilov a plienením spôsobená škoda je nezistená.

Dňa 21. decembra 1944 zastrelili nemeckí vojaci v lese pri Bardejovskej Novej Vsi 30 ročného roľníka Juraja Slivku, ktorý si kopal s dvomi spoločníkmi v lese úkryt. Dňa 25. decembra 1944 istý Ukrajinec v nemeckej rovnošate zastrelil v Lipovej obecného starostu Jána Dziaka, 51 ročného roľníka, ktorý bránil svoju dcéru pred násilnosťami spomenutého Ukrajince. Takéto a ďalšie udalosti sa dejú takmer každodenne v obciach, kde sú ubytovaní nemeckí vojaci a tunajší úrad je proti ich páchaniu bezmocný, lebo proti členom brannej moci nemeckej nemôže zakročiť a obyvateľstvo z obavy mnohé činy ani nehľási. Buď tieto prechmaty znáša naoko trpezlivo a pokorne, ale je prirodzené, že budia uňho voči nemeckej armáde krajnú nenávisť, ktorú v sebe utajujú. Tunajší úrad je zase vystavený tej neprijemnej situácii, že nemôže obyvateľstvu pri podobných ťažkostiach poskytnúť účinnú pomoc a mnohokrát nemôže robiť iné, než umyť si ruky.

Vo verejnom živote v tunajšom okrese neboli žiadne pozoruhodnejšie udalosti. Zložky a činitelia verejného

života konajú riadne svoje úlohy.

Dňa 20. decembra evakovali z Bardejova okresný súd, ktorý tým dňom prestal fungovať. Obyvateľstvo túto vec nevie pochopiť, keďže ostatné úrady ostávajú na mieste a úradujú riadne.

Zásobovanie obyvateľstva sa zhoršilo, lebo železničná doprava bola viackrát so západom aj na dlhšiu dobu prerušená, čím nastali dopravné ťažkosti. Múka musí byť dovážaná namiesto železnice povozmi. Iný tovar musí byť dovážaný len ako spolubatožina a len v malom množstve, následkom toho nielen, že sa tovar predražuje, ale javí sa veľký nedostatok všetkých článkov dennej potreby. Následkom evakuácie a viacnásobného bombardovania sú niektoré obce úplne bez zásob (Zborov a iné), lebo keď aj

nejaké zásoby zostali, boli zasa násilne rekvirované nemeckým vojskom v týchto obciach ubytovaným. Hlavne sa rekviruje krmivo pre dobytok. Veľký je nedostatok droždia, lebo toto pre dopravné ťažkosti nemožno dodať, a keď niekto určité množstvo dovezie, predáva ho za premrštené ceny.“

V Bratislave, dňa 30. januára 1945
Na stráž!

Podotýkam, že v roku 2015 vydal Obecný úrad Hažlín ako svoju prvú publikáciu knihu **Hažlínska tragédia v mozaikách spomienok** knihu v rozsahu 126 strán s farebnou prílohou Časopriestorová rekonštrukcia Hažlínskej tragédie zo dňa 27.12.1944. Podobne vydala obec Lenartov publikáciu Štefana Kruška **Lipa Demkova** v rozsahu 50 strán a tiež čiernobielych a farebných foto príloh. ISBN 978-80-972177-5-4

Mgr. Andrej Kaputa

■ Rozdielne názory dvoch historikov k partizánskej skupine ROKOSOVSKIJ – LITVIN

V knihe zborník dokumentov k 50. výročiu vzniku KSC, ktorá vyšla v roku 1971 sa uvádzajú názory Štefana Pažúra na strane 29 (spoluautorka Mária Chmelárová), že partizánska skupina vznikla v Matiaške a sformovala sa až v okrese Bardejov v jarných mesiacoch na Lenartovskom vršku. V ďalšom zborníku pod názvom Dvadsať jar, ktorý vznikol roku 1964, autor historik Ján Mihál na strane 100 (mal by byť ocenený in memoriam, ako obeť normalizácie) uvádza toto: „Začiatkom jari 1944 sa však v Bardejovskom okrese už vytvára aj druhá skupina, ktorej veliteľom sa stal sovietsky vojnový zajatec, major Rokosovskij-Litvinov. V marci prišla skupina do

Lenartovských lesov, kde si vytvorila prechodný tábor. Skupinu tvorilo sedem ruských zajatcov. Podporovalo ju obyvateľstvo z Lenartova a Lukova, neskôr aj z Livova a z Livovskej Huty. Pomoc im poskytoval aj Občiansky výbor v Bardejove, ktorý pre partizánske hnutie dostával značné finančné prostriedky priamo z Bratislavy a z Prešova. Od apríla pracovala skupina v livovskej oblasti, kde sa usídlila natrvalo. V prvých týždňoch partizánske skupiny pôsobili medzi miestnym obyvateľstvom. Získavali spojky, ktoré im mali pomáhať pri rôznych partizánskych akciách.“ Dodávam, že aj historik Štefan Pažur je po smrti.

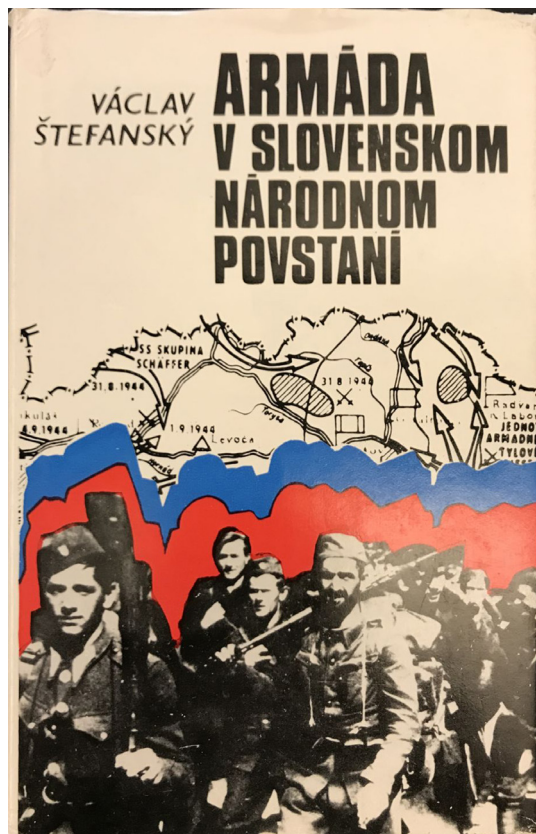
Mgr. Andrej Kaputa

■ Tragický osud povstaleckých generálov Jána GOLIANA a Rudolfa VIESTA

Ešte v roku 1984 vyšla teraz už ťažko prístupná kniha vojenského historika Václava ŠTEFANSKÉHO **Armáda v Slovenskom národnom povstaní**.

V tejto knihe sa uvádza na stranách 229-230, že „28. októbra odišiel gen. Viest a gen. Golian pod ochranou vysokoškolského strážneho oddielu z Donovanál s cieľom dostať sa do lesného masívu Poľany. 3. novembra 1944 ich však okupačné jednotky zajali v Pohronskom Bukovci. Odtiaľ boli na príkaz hitlerovského velenia prevezení do Bratislavy, potom do Berlína a neskôr popravení. Generáli Golian a Viest mali významný podiel na organizovaní ozbrojených síl Slovenského národného povstania a vedení boja na povstaleckých frontoch. V histórii národnooslobodzovacieho boja našich národov v druhej svetovej vojne im patrí čestné miesto medzi tými československými vlastencami a antifašistami, ktorí v tomto ťažkom zápase priniesli najväčšiu obeť – položili svoj život.“

Mgr. Andrej Kaputa

■ Veliteľ partizánskej skupiny LIPA navštívil svojich rodákov

Písal sa 19. jún 1970. V tomto roku sa oslavovalo 25. výročie oslobodenia Československa. Do našej obce zavítala vzácna návšteva – veliteľ partizánskej skupiny LIPA p. Ján DEMKO.

Bol očarený rozvojom obce, jej napredovaním a postupným zvyšovaním životnej úrovne obyvateľov. Okrem rodiny zavítal aj na MNV, kde bol prijatý ako vzácny hosť, o čom svedčí vlastnoručný zápis do kroniky. Vedenie obce ho oboznámilo s výstavbou 4 nových murovaných domov, s dokončením cesty Lenartov – Ruská Voľa a so zavedením nových autobusových spojov až do Tatier. Neobišiel ani novo zregulovaný potok s prítokmi a začatú stavbu 6 b.j. pre zamestnancov JRD. Zvýšenú životnú úroveň znamenala aj výstavba vodovodu a postupné zapájanie rodinných domov. Kronika ďalej odhaľuje: Neobišiel ani tunajšie JRD, ktoré bolo v tom čase najväčším zamestnávateľom našich obyvateľov. Už v tom čase obhospodarovalo 684 ha pôdy, prím mala živočíšna výroba. Dôstojné živobytie a práca na družstve postupne zvyšovala životnú úroveň – kupovali sa televízne prijímače, osobné autá, stavali sa murované domy s kúpeľňami... Deti navštevovali materskú školu s celodennou prevádzkou, obvodný lekár bol v Gerlachove, detský lekár v Tarnove, lekárne až v Bardejove. Deti boli očkované na škole proti obrne, kiahňam a záškrtu. V obci bola založená ZO KSS, Zväz detskej a mládežníckej organizácie Slovenska, Zväz požiarna ochrany, Českoslo-

84
 Spravidelne pozdravujem
 svojich rodných občanov obce
 Lenartov pri príležitosti 25. výročia
 oslobodenia Československa Sovietskou
 armádou,

Jem veľmi potešený, že moja
 rodna obec sa krásne rozvíja pod
 vedením Komunistickej strany ČS.
 ako Socialistickej obce a že sa rozvíja,
 jej bohatý družstevný život.
 Želám svojim rodakom veľa zdravia
 pri ďalšom rozvoji obce Lenartov,
 nech večne žije priateľstvo medzi
 národnosťami Československa a Z.S.S.R.

Lenartov dňa, 19/VI-1970. r.

Demko.

venský červený kríž, Zväz protifašistických bojovníkov, Slovenský zväz žien a Miestny odbor Matice slovenskej.

Zdroj: Kronika obce Lenartov

■ Aj pred 40-timi rokmi mysleli na historický odkaz SNP

Pamätná kniha našej obce ukrýva hodnotné zápisy viažuce sa k významným medzníkom našej spoločnej minulosti.

S dátumom 26.8.1984 je záznam zo stretnutia účastníkov partizánskeho odboja pri príležitosti 40. výročia SNP. Pamätné stretnutie sa uskutočnilo na MNV Lenartov za účasti

predsedu MNV p. Beňu a predsedu ZPOZ p. Kačmárovej. 10 priamych účastníkov SNP vyjadriло podporu mieru a spoločenskému pokroku vlastnoručnými podpismi:

1. Juraj Barbulák
2. Jozef Cehelník
3. Štefan Karol
4. Andrej Ďurík
5. Michal Blanda
6. Ján Macej
7. Michal Chomjak
8. Ján Vrabec
9. Peter Kašin
10. Jozef Ďurík

Zľava: p. P. Kašin, A. Ďurík, J. Ďurík, J. Cehelník, J. Macej, J. Barbulák

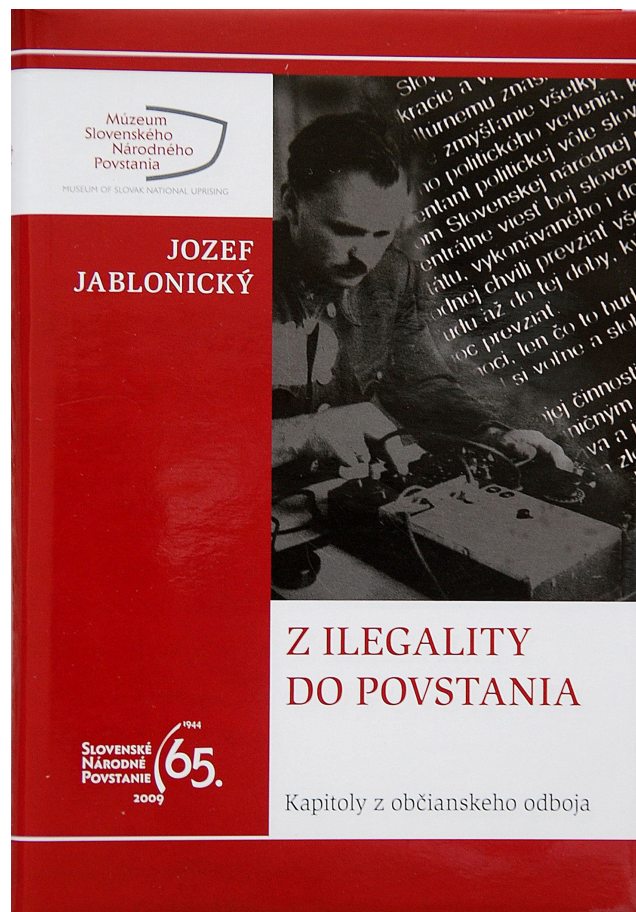
Zdroj: Pamätná kniha obce Lenartov

■ Niekoľko myšlienok Jozefa JABLONICKÉHO k SNP

Aj v druhom doplnenom vydaní knihy znamenitého historika Jozefa JABLONICKÉHO (1933-2012), ktorá vyšla zásluhou Múzea Slovenského národného povstania v Banskej Bystrici ešte roku 2009 pod názvom *Z Ilegality do povstania (Kapitoly z občianskeho odboja)* sa v úvode pravdivo uvádza:

„Dejiny protifašistického odboja a Slovenského národného povstania majú toľko vykladačov ako žiadna iná oblasť slovenských národných dejín. Zvedavý čitateľ má k dispozícii stovky článkov, štúdií a samostatných publikácií. A predsa jestvujú celé oblasti z dejín odboja, ktoré sú takmer neprebádané.

Písať o dejinách odboja je riziková práca. Historik sa dostáva do otvorenej konfrontácie so žijúcou generáciou, ktorá bola nielen svedkom, ale aj tvorcom udalostí. Vieme, že niektorí účastníci odboja boli aj prvými historikmi, ktorí prežité obdobie opísali neraz veľmi podmanivo. Hneď po skončení vojny, najmä pri príležitostiach výročí Slovenského národného povstania, sa objavovali články a publikácie s okruhom určitých problémov, ktoré neskoršie prevzali aj profesionálni historici. Historik protifašistického odboja sa opiera

o rôzne svedectvá a memoáre, musí sa smelo vyrovnáť s tým, čo si myslia o sebe a o udalostiach ich aktívni účastníci. Ale nesmie sa dať týmito svedectvami uniesť a dostať do ich vleku. Musí sa často postaviť proti prúdu, písať bez ohľadu na minulé i terajšie spoločenské a politické postavenie osôb zúčastnených na odboji. Celkom to nie je možné, lebo historik je súčasne aj občanom a vie veľa o svojich hrdinoch aj z ich povojnového života. Slovenské národné povstanie vyrástlo z domácich koreňov, bolo vlastným prístupom malého národa k riešeniu svojho osudu a postavenia v Európe i v oslobodenej ČSR. Kto chce poznať povstanie, jeho priebeh a problémy, musí poznať genézu jeho príprav. Niektorí ľudácki historici a publicisti žijúci v emigrácii sa snažia Slovenské národné povstanie vysvetľovať ako import zo zahraničia, ako sovietsku akciu, vyvolanú parašutistami zo Sovietskeho zväzu. Žiaľ, časť našej publicistiky donedávna dávala týmto umelým konštrukciám podklady a námety“.

Ďalej sa v tejto dokumentárnej a nadčasovej knihe Jozefa Jablonického na stranách 8-10 veľmi pravdivo uvádza: „Do konca roku 1943 možno písať o občianskom odboji pomerne oddelene od komunistického odboja, aj keď sa hľadali cesty k spoločnému postupu. Po vytvorení ilegálnej Slovenskej národnej rady sa na príprave povstaleckej akcie na rôznej úrovni zúčastňovali všetky zložky odboja, bez rozdielu straníckej príslušnosti. Ale v tomto národnom odboji si jednotlivé zložky naďalej zachovávali svoju politickú tvár. Boli aj nezrovnalosti a rôzne názorové diferencie. Verejnosť iste vie, ako sa historiografia od roku 1963 úporne usilovala o rehabilitáciu komunistickej politickej garnitúry z čias povstania. Tragédia tejto garnitúry v rokoch kultu a snaha v národe zdiskreditovať jej pozitívnu rolu v povstaní boli bezpríkladnou ohavnosťou. Neváham však povedať, že v rovnakej miere, ba ešte viac, bola pošpinená a perzekúciou v rokoch kultu postihnutá aj garnitúra nekomunistických činiteľov povstania. Pokiaľ však ide o občiansky odboj, treba si hneď v úvode ozrejmiť niektoré skutočnosti. Po februárových udalostiach roku 1948 časť najznámejších reprezentantov porazených politických síl odišla do emigrácie. Uvediem z nich len niektorých: dr. Jozef Lettrich, dr. Matej Josko, Rudolf Fraštacký, Ing. Kornel Filo, dr. Ján Beharka, dr. Samuel Belluš, Ing. Pavel Blaho a ďalší. Emigrovali aj niektorí dôstojníci (generáli Mirko Vesel, dr. Mikuláš Ferjenčík, dr. Ivan

Trebichavský, plukovník Anton Cyprich), ale absolútna väčšina zostala doma. Tých, čo opustili svoj domov, sme po celé roky označovali za zradcov, agentov imperializmu. Bolo možné aj o nich hovoriť, že bojovali za národné oslobodenie a za demokraciu, že aj oni mali svoj pozitívny podiel v odboji? Pritom takmer všetci, roztratení po svete, spomínajú na svoju účasť v odboji ako na veľkú udalosť svojho osobného života. Nejednen z nich s trpkosťou znáša obvinenia ľudáckej emigrácie, obvinenia z kolaborantstva s komunistickou stranou.

Nie závideniahodný osud stihol aj tých, čo zostali doma. Iste boli medzi nimi ľudia, ktorí sa dostali do rozporu so zákonom a s politickým postojom ktorých nemožno súhlasiť. Ale väčšina sa bez viny ocitla v päťdesiatych rokoch v osídlach represálií. Vo vyšetrovaniach štátnej bezpečnosti sa „písali“ dejiny odboja. Dodatočne sa vyrábali sabotéri, agenti, buržoázni nacionalisti, ktorí sa „votrelí“ do odboja a SNP. Niektorí z nich (Jozef Trojan, Viliam Žingor, Vladimír Velecký a iní) skončili na šibenici a ďalší prežili dlhoročné väzenie.

Represáliami bola ťažko postihnutá garnitúra povstaleckých dôstojníkov. Proti zdravému rozumu väčšinu z nich z armády vylúčili, hoci prejavili ochotu slúžiť socializmu a mnohí z nich sa stali členmi komunistickej strany. V tábore nútených prác na Mírove mali možnosť rozmyšľať o zmysle svojej účasti v odboji. Dokáže niekto pochopiť tragédiu nadšených odbojárrov, ktorí nadväzovali a napokon nadviazali rádiové spojenie s Československým MNO v Londýne, ktorí prežívali strach z odhalenia a napokon za „odmenu“ ich v rokoch kultu obviňovali zo spolupráce s gestapom?

Ušetrení nezostali ani mŕtvi. Čo sa len popísalo o generáloch Viestovi a Golianovi! Čo sa ešte prednedávnom písalo o kapitánovi Jaroslavovi Krátkom! Vecnú kritiku nahradili nadávky a nepodložené obvinenia.“

Podotýkam, že vedúci účastníci SNP doma a v zahraničí už sú po smrti. Jozef Jablonický ďalej pokračuje na strane 9: „Historik stredoveku alebo hoci 19. storočia nečaká, že dostane list alebo návštevu od ľudí z jeho diela. Výsledok bádania historika, rekonštrukcia a hodnotenie udalostí nie sú a nebudú vždy zhodné s pamätníkmi. V tomto smere má historik licenciu na vlastné a nezávislé hodnotenie osôb a udalostí. Priami účastníci odboja upadajú do istého seba-vysvetľovania, a to vedie nevyhnutne k apológii. Časť veteránov publikovala články o svo-

jej účasti v odboji alebo iným spôsobom urobila verejnú bilanciu svojich zásluh. Účastníci odboja hovorili v rozhlase, občania sa s nimi zoznámili pri televíznych obrazovkách. Moderné komunikačné prostriedky významne prispeli k tomu, že široké vrstvy verejnosti, kam odborná historická literatúra neprenikne, o nich vedia. Ale koľko je takých účastníkov odboja, na ktorých sa pomaly zabúda, ich mená sa buď vôbec naspomínajú, alebo len okrajovo. Mám na mysli veliteľa posádky v Brezne dôstojníka Samuela Sekurisa, ktorý zahynul v Mauthausene. Ako rýchlo sa zabudlo na padlých dôstojníkov Karola Repaškého a Jána Fedáka! Iným exponovaným dôstojníkom v prípravách povstania bol major Alexander Korda, ktorý zomrel ako väzeň roku 1958. Nemáme azda spomínať zásluhy majora Antona Cypricha pri vyzbrojovaní partizánov z vojenských skladov ešte pred povstaním, a to len preto, že roku 1948 odišiel do emigrácie? Nemá azda trvalé miesto v histórii odboja dr. Mikuláš Ferjenčík, ktorý žije ako emigrant v USA a príležitostne sa vracia v článkoch k povstaleckej problematike?

Beda tomu, kto sa podujme robiť dvornú históriu. Možno na istý čas mu to prinesie prospech a kariéru, ale po rokoch sa ukáže, že prepadol na celej čiare. Vieme, ako dopadli práce autorov, ktorí istým osobnostiam prisudzovali zásluhy v odboji podľa toho, aké politické postavenie mali v čase písania prác. Historika v mnohom determinuje jeho svetonázor a politické klíma, v ktorom žije a pracuje. To však neznamená, že sa nemá usilovať o istý nadhľad nad momentálne kritériá tých, čo sa každoročne rozhodujú o tom, komu dať a komu nedať vyznamenanie, komu dať a komu nedať osvedčenie podľa zákona č. 255, komu zvýšiť penziu alebo koho zvoliť či určiť do toho alebo onoho orgánu. Za dvadsaťpäť rokov sa toho toľko zomlelo a zmenilo, toľko bolo ponížených a povýšených, že sa to už ani presne zistiť nedá. Od roku 1968 sa snažíme spravodlivo posudzovať životné otázky účastníkov odboja. Ale odčiniť a napraviť krivdy sa už celkom nedá...“

O známej odbojovej skupine Flóra, ktorá pomáhala aj partizánom zoskupeným okolo Ľudovíta Kukorelliho autor na strane 105 Jozef Jablonický napísal: „Občianska odbojová skupina Flóra sa začala formovať na rozhraní rokov 1940-1941. Jej jadrom boli príbuzní generála Rudolfa Viesta. Vedúcou osobnosťou skupiny bola Kvetoslava Viestová, manželka generálovho brata Dušana. Viestová používala krycie meno Flóra

a postupne sa toto krycie pomenovanie prenieslo na celú skupinu. Keď v lete 1941 odhalili a pozatýkali spravodajskú skupinu Demec, nebolo do polovice roku 1943 pozoruhodnejšej občianskej odbojovej organizácie než Flóra...“ Na stranách 109-110 uvádza: „Flóra organizovala a poskytovala materiálnu a finančnú pomoc partizánom na východnom Slovensku, zoskupeným okolo Ľudovíta Kukorelliho. Skôr však ako sa Kukorelli stal legendárnym partizánskym veliteľom bol politickým väzňom. Od 20. augusta 1941 do 20. mája 1942 bol vo vojenskej väznici za činnosť v skupine Demec. Čoskoro po prepustení z väzenia sa stal objektom záujmu polície, najmä keď 8. februára 1943 ÚŠB vydala na neho zatykač a na celom území Slovenska bolo proti nemu zavedené policajné pátranie. Kukorelli musel žiť v hlbokoj ilegalite, skrývať sa a byť odkázaný na pomoc mnohých antifašistov. Aj z okruhu Flóry Kukorellimu poskytli účinnú pomoc a jej prostredníctvom našiel trvalý azyl na východnom Slovensku. V Bratislave od Jozefa Tokára prešiel Kukorelli do bytu Valérie Vysušilovej, vdovy po československom dôstojníkovi, ktorá ho poznala ešte pred vojnou. Vysušilová mala príbuzných v Bardejove, kde sa zoznámila aj s komunistom Vojtechom Plachtom. Vo svojich spomienkach Vysušilová uvádza, že Kukorelliho pobyt u nej ju veľmi nervovo vyčerpával, a preto požiadala Vojtecha Plachtu, aby prišiel do Bratislavy, kde sa spolu dohodli o umiestnení Kukorelliho v Slánskych horách. Zásluhou Vojtecha Plachtu a Petra Babeja sa Kukorelli usídlil v lesoch pri Maťaške, neďaleko Hanušoviec nad Topľou. Materiálne prostriedky a peniaze pre Kukorelliho a ostatných Flóra posielala cez lekára dr. Michala Barbariča, ktorý roku 1943 pracoval vo vojenskej nemocnici v Prešove, kde nadviazal spojenia s Petrom Babejom, Vojtechom Borovským, Karolom Mikláňkom a ďalšími podporovateľmi a organizátormi odboja na východnom Slovensku. Flóra sa neobmedzovala len na drobnú ilegálnu prácu, ale usilovala sa aj o širšie politické uplatnenie, v zhode s politickými záujmami československej vlády v Londýne...“ Na strane 109 je okrem textu aj reprodukcia fotografie v uniforme Ľudovíta Kukorelliho.

Mgr. Andrej Kaputa

„Sme na Vás hrdí, nikdy VÁM to nezabudneme!“

Sme pred záverom našich mimoriadnych novín, ktorých obsah je výpoveďou obrovskej lásky človeka k človeku. Áno, lásky, ktorú si v čase pred 80. rokmi ani nikto neuvedomoval. Jednoducho všetci, ktorí sa postavili do boja proti nepriateľovi či už so zbraňou v ruke či s akoukoľvek inou pomocou odohnať ho, čo najďalej. Muži, synovia, matky, dcéry boli zainteresovaní do ochrany nielen svojich drahých, ale aj cudzích, ktorí im boli vtedy bratmi a sestrami. Kdesi ďaleko v lesoch mali svoje domovy a nikdy nevedeli či sa ešte vrátia do tých svojich, k svojim drahým.

Nech nám nie je a nikdy nebude ľahostajný osud tých, ktorým sme my so svojim životom neboli ľahostajní v ťažkých časoch vojny.

Ako sa im odvdáčime za tú veľkú LÁSKU voči nám? Hádám nejde o veľké dary, stačí tak málo, ktoré nás nestojí nič, len trocha času na zamyslenie sa, trocha času na vysvetlenie našim deťom, vnúčatám, trocha času na modlitbu a to jednoduché slovo „ĎAKUJEME!“

Mgr. Mária Frandoferová

Vydáva: Obec Lenartov, Lenartov 37, 086 06 Malcov, 054 / 47 06 004, 0902 507 573

Tlač: Tlačiareň I-plast Bardejov **Spracoval:** Obecný úrad Lenartov

Redakčná rada: Ing. Jana Blandová, MBA, Mgr. Eva Nováková, Mgr. Michaela Mokrišová, Mgr. Mária Frandoferová,
Mgr. Jana Frandoferová, Mgr. Jana Vašičkaninová

Príspevky, podnety a návrhy pre budúce vydanie je možné zaslať e-mailom na redakcia@lenartov.sk,
obecnenartov@lenartov.sk, osobne na **Obecnom úrade Lenartov**.

Neprešlo jazykovou úpravou